

Privatas suas Meditationes

D E

C A V S I S

ARTHRITIDIS,

PRAESENTE DEO O. M.

PRAESIDE

Clarissimo & Excellentissimo Viro,

D. JOHANNES ANTONIDE

VANDER LINDEN,

Medic. Doctore, ejusdemque, ut & Anatomes

& Botanices Profess. P. in Academia

Franekerana celeberrimo,

Publicae censurae subicit

Respondens

NICOLAUS VVITTE Riganus Livo

Horis locoque solitis.

ΟΙΟΝ ΠΡΟΤΙΜΑΝ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑΝ, *Arist.*

FRANCKERÆ,

Excudit Uldericus Balck, Illustr. Fris. Ord. eorum.
demque Academiæ Typographus. Anno 1647.

VIRIS

*Clarissimis, Excellentissimis, Experientissimis,
Doctissimisque*

ANDREÆ CNEUFFELIO, Med. D. Sereniss.
Regis Poloniae & Sueciae WLADISLAI V. Ar-
chiatro fidelissimo,

JOANNI PETRO LOTICHIO, Philologo,
Historico, Poetae Laureato, Doctore Medico, ante
hac in Rintelana, & Marburgensi Academiis Prof.
P. nunc Reip. Moeno-Francofurtensis Poliatro ce-
leberrimo,

JOANNI LOSELIO, Phil. & Med. Doctore, &
in Acad. Regiomontana Prof. P.

JOANNI SCHRODERO, Med. Doct. & Pra-
ctico Moeno-Francofurtensi experientissimo,

THOMÆ G. F. BARTHOLINO, Medic.
Doctore clarissimo:

VIRIS Item

Doctissimis, praestantissimisque

HENRICO JAC. F. FABRICIO Medic.
Candid. dudum dignissimo,

BARTHOLOMÆO SARBRUGGE, Chy-
mico & Pictori excellentissimo:

Fautoribus & amicis suis maximis

hunc ingenii sui abortum

sacrum esse voluit

AVCTOR-RESPONDENS.

Praeloquium Disputationis

D E

A R T H R I T I D E.

In felices saepe Medicorum in hoc morbo curando conatus deridet Podagra, desinent aegroti. Hi suo damno, illa cum Medicorum dedecore. Hi obprobrium Medicis dicunt, illa dicitur. Meos vero in indaganda Arthritide conatus, non, credo, deslebunt, forsitan deridebunt tamen aliqui. Quin etiam obprobria pro laudibus in me congerent, quod ex Medicorum obprobrio laudem quæram. His nihil aliud obpono, quam ætatis veniam & studium discendi: quorum hoc nulla aliorum cavilla recusat, illa etiam excusat. Laudem ex Medicorum obprobrio nec spero, nec quæro. Sat bene mecum agi arbitror, si mihi inde non laus, sed venia saltem veniat. quam neque æqui rerum arbitri denegabunt. Sed si scientiam inde quaeram, quis hoc male factum dicer, nisi malus? Scientiam dico, ex illimi ipsius Naturae fonte, non ex lulentis hujus vel illius Sectæ lacunis haustam, non impuro praeconceptorum opinionum coeno turbatam. Semper enim animus meus detestatus est illa maleferiata Sectarum nomina, dum hic se Galenico Hippocraticum, alter Hermetico-Paracelsicum jactat. Sed ego illos suo relinquo genio. Ego meo obsecutus sum, quem non auctoritati, sed veritati mancipare volui, quae, ut est antiquissima, ita quoque ejus auctoritas omni aliorum auctoritate nobis antiquior esse debet. Simplice igitur, qui veritatem decet, stilo conceptus meos explicabo. Sed brevi quoque: nam mihi intra angustos disputationculæ cancellos constituto non licet *τὰς τῶν ἰσχυρῶν ἀποδείξεις*. Praemetii autem loco nos men ipsum Arthritidis, cum quoad Synonymiam, tum quoad Homonymiam, explicandum erit, ne in ignota silva oberremus. Postea ipsam rei arcem invademus.

T H E S. I.

Arthritidis nomen suos Graeciae nataleis debet. Dicitur ἄρθρον τῆς ἀγκυλῆς, ab articulo. Unde Latinis dicitur Morbus articularis, quem tamen communiter quoque Graeco nomine vocant. Et nonnulli, non quidem quoad vocem, sed quoad significationem, barbare adpellatur Gutta. Unde Italus Gotta: Hispanus Gota: Gallus Goute: Anglis The Gout, ideo, quod ille articulis infestus imber guttarum instar inlabatur: vel quod à guttarum saepius exhaustarum copia hoc malum oriatur.

Quamquam non ἀπὸ τοῦ ὀνόματος possit à Belg. Goute/ h. e, fusio, derivari. Germani vocant di Gicht. Belgis vocabulo ignoto & nostro dicitur Pleergh. Barbaris Medicis Arthetica.

II. *Arthritidis nomen ἀρθρίτις sumitur pro quocumque articulorum dolore, à quacumq; etiam causa oriatur* Κυζός pro tali articulorum dolore accipitur, qui à sero inruente excitatur, statà nascendi denascendi; tempora habens. Hi articulorum dolores varia deinde nomina à locis adfectis sortiuntur. Qui in clavicularum junctura est dolor, Cleisagra dicitur: Qui in manibus, Cheiragra: Qui in coxendice, Ischias: Qui in genibus, Gonagra. At omnium tam aegrotorum quam Medicorum vocibus personat ille, qui à pedibus Polagra dicitur. tenerima Bacchi & Veneris filia. Vade haec nonnumquam ἄρτ' ἰζοχὴν dicitur Arthritis, quoniam est omnium frequentissima, sicut Ischias saevissima. Ceterorum articulorum doloribus nondum nomina imposuerunt Medicorum πῦδες, tum quoniam non sunt adeo frequentes, tum quoniam à communi Arthritis lege non discedunt. Idcirco nos quoque de Arthritide in genere agemus, quia una non differt ab altera causis & modo generationis, nisi tantum loco adfecto.

III. *Quum aegroti nihil magis, quam dolorem incusent: quum Medici nihil fere magis, quam illum, expellere nitantur, nos quoque primo omnium hanc imminentem & crudelem feram in cubilibus suis indagabimus, quae se tum suis vestigiis, tum aegrotorum vocibus prodit. Primo autem causas, deinde subiectum doloris arthritici investigabimus.*

IV. *Causa doloris non est alia, quam solutio continui. In Arthritide soluitur continuum, vel partium circa articulos sensibilibus punctione & vellicatione: vel earundem distensione. Illa sit à salu cum sero aduelli acrimonia: haec à seri influentia copia.*

V. *Partes à salis acrimonia pungi & vellicari, non arbitror operosa probatione indigere. Experientia certe testatur, omnia corrodentia ex sale salinisq; spiritibus consistare. Omnes aquae fortes & regiae, ut adpellant Chymici, ex variis salium speciebus, Vitriolo, Nitro, Armoniaco &c. parantur. Vnusquisque punctiōnem salis sensibilem experitur, si inciderit in partem aliquam epidermide nudatam. Praeterea ratio mechanica huic experientiae adstipulatur. Instrumentum aliquod scindens vel pungens debet consistare ex materia praedura & acuta. Praedura dico, ut resistat: nam si sit sequax, flexilis & cedens, nihil efficias. Ideo culter, ex chalybe, metallo durissimo, constat, melius scindit, quam alius ex ferro, lapide, aut ligno. Acuta quoque esse debet, ut penetret: quamvis enim materia sit durissima, nisi quoque sit acuta, operam ludet. Quum igitur aquae salinae, quae vulgo fortes dicuntur, ipsum etiam chalybem solvant & corrodant, ratio dicat sane, illas consistare ex salis particulis duris, vigidis, & summe acutis, quibus metalla corrodunt, & in millenas quasi atomos dividunt. Eo autem acutiores evadunt salis particulae, quo saepius distillantur aut sublimantur. Namque per calorem major motus particularum salinarum excitatur, quo se invicem adterunt, & acuat, non aliter quam ad cotem adritus culter acutior redditur. Quum igitur talis totiens in corpore humano cum sanguine circuletur, summum inde subtilitatis & acrimoniae gradum adquirat necesse est. Vnde ex sale urinae penitratissimum*

simum

simum acutissimumque salarmoniacum Venetiis & alibi conficitur. Ratione itaque & experientia convincitur, ulcera illa Cheironia, Telephia, Phagedaenas, can-cros, fistulas, &c. à sale summe subtili & mordaci fieri. Ut vel inde pateat, pun-gem & lancinantem salis acrimoniam horum dolorum opificem esse.

V I. Alteram dolorum articulatorum causam fecimus diltensionem à feri is fluentis copia. Quamvis enim ab illa sola tam atrox dolor non possit ori-ri, quoniam partes jam ante à penetrantis salis aculeis sunt sauciatae, idcirco, quum vel tantillum moventur aut distenduntur, dolor nimium quantum augetur. Sicut id quoque in partibus externis vulneratis accidere videmus, quae ad digiti leviter prementis contactum flatim dolorem percipiunt, quod illis sanis & integris non accideret. Quia & hoc feri distendentis culpam claro indicio prodit, quod dolor imminuatur, quum circa partem dolentem tumor incipit, scilicet parte aliqua feri per tumoris ambitum dispersa.

V II. Subiectum doloris arthritici jam est definierendum, quod non nisi partibus circa articulos sensibilibus competit. Tales sunt membranae, quod vel pungens ille dolor arguit, quem membranis proprium faciunt schole. Non tamen ligamenta plane excludimus, illa scilicet, quae membranosa sunt: nam cartilagi-nosa sunt ἀρτιδιάρθρα. Huc quoque pertinent nervi, tendines, & membranae mus-culorum ad ligamenta desinentium.

V III. Dolorem jam confecimus. (utinam cum Medicorum laude & aegrorum utilitate dicere liceret: confecimus.) Itaque ad ipsas morbi causas indagandas ἐξ ὅτων δέσμευ. quas apte visum est diribere in internas, Continentem sc. & An-tescedentem, & in externam, ἡ ἑξ ὧν ἐκτείνεται.

I X. Causam morbi Continentem quod adinet, ut eo certius in ejus cogni-tionem perveniamus, primo omnium conditiones, causa continenti in hoc morbo competentes, recensuimus. (1) Maxime fluida sit, necesse est. (2) Ex valis in articulos fluat. (3) Dolorem exquisitum acrimonia sua excitet. (4) Non subpuretur. (5) In tofos tractu temporis abeat. Hae conditiones om-nino in causa continente adesse debent, quod patet tum ex morbi natura, tum ex jam dictis: & partim ex dicendis dispalescet.

X. Quum autem una vel plures harum conditionum quatuor illis πολυθελ-λῶς humoribus, vel seorsim vel conjunctim sumtis, desint, illis missis necesse est al-iam quamdam causam quaerere, cui omnia enarrata requisita examissim qua-drent. Sero autem illa quadrare cuivis leviter examinanti vel prima fronte adpa-rebit, nisi cui nimius Praeceptorum suorum fulgur & fulgor mentis aciem prae-strinxerit.

X I. Ut igitur veritas nostrae adfectionis magis adpareat, videamus prius, quid in sero contineatur. Serum, ut ὁ Φυλμοφανεῖς ex ejus anatome patet, tres diversas substantias comprehendit. 1. Humorem aquosum, ex potu & cibis a-quosis genitum, & inde est ejus fluxilitas. 2. Salem, in humore aqueo solutum, & inde est ejus acrimonia. 3. Feces terrestres, una cum sale in humore illo a-

queo resolutas, & inde ejus ad coagulandum potentia. Quae duo posteriora una voce Tartarum adpellantur, sicut unicum feri vocabulum omnia tria in se complectitur.

XII. Nunc igitur condiciones ante recensitas sero adplicemus, quod vel citra pulveris factum expedium dabimus. (1.) Serum est maxime fluidum propter copiam aquei humoris. Quid sanguini florem conciliat nisi feri pars aquosa, ut omnibus est in confesso? Et vagae Arthritidis causa, quae subito, hinc inde, modo sursum, modo forsum, ὀρμασμένη quodam fertur, nonne aperte indicat, illam non nisi materiae summe fluxili, & huc illuc versatili, qualis est serum, competere? Ita ut serum apte satis primum mobile, seu fluxile in corpore possit adpellari. (2.) ex vasis quoque in articulos serum fluere constat, quoniam illis continetur. (3.) Dolorem arthriticum ab acrimonia ejus fieri, jam supra probavimus. (4.) Serum non subpuratur, quoniam pari ejus aqua continuo corporis calore per transpirationem insensibilem evaporat, parte tartarea remanente, quam subpurationis incapax esse quis non videt? Ab hac parte salina & terrestri, seu tartarea est (5) Tosacea illa circa articulos coagulatio, ut nos docet καθημερινή quotidiana. Ex his ergo patet, serum esse continentem morbi causam.

XIII. Sed quoniam serum in articulos influere diximus, age ipsam fluxionem curatius consideremus. In omni autem fluxionis motu expendenda sunt, Mobile & Movens, unaque duo termini à quo & ad quem, & tandem Viae, seu spatium motus. Quoniam vero M O B I L E, nimirum serum, sub ἑστῇ causa continentis jam vidimus, ideo ipsum

XIV. M O V E N S, seu causam fluxionis, excutiamus. Movens agit vel tractione vel pulsione. Tractionis haec nulla est evidentiā. Quum autem pulsionis actio in animalibus maxime sit conspicua, ideo illam, ut omnia in animalibus, ita hujus quoque motus principium facimus. Sed unde ista feri in articulos pulso? Non sane à corde, sic enim semper & omnes essemus Arthritici, quia cor semper & in omnibus pellit. Vera hujus pulsionis causa est, meo quidem judicio, aliorum tamen salvo, ebullitio & aestus insignis totius massae sanguineae. Quandoque enim illa propter fervorem intus conceptum ebullit, fit partium spirituosarum sanguinis rarefactio & dilatatio: & quia propter illam, vasis contineri amplius impotens, majus spatium requirit, neque tamen per objecta vasorum latera crassae densaeque, praesertim arteriarum, statim exire potest, ideo tamdiu per illorum spacia exaestuans decurrit, donec tandem locum inveniat per quem se exonerare possit, quem cum nacta est, serum longe lateque despumans cum impetu quodam, quia data porta, ruit, & ἀπὸ τῶν συμφορῶν τῶν χωρίων expellitur: quaedam pars ejus per arterias mesentericas ad alvum, unde diarrhoea aquosa: quaedam per arterias emulgentes ad renes & receptacula urinaria defertur, unde urinae copiosae arthriticos insultus plerumque praecedunt. Verum ne sic quidem satis saevitum est, nisi quoque in innocentes articulos impete facto inruat, qui maxime illius furorem luere coguntur, quoniam non habent locum, per quem hospitem admissum ejiciant, si, ut renes per vesicam, & intestina per alvum: neque humor ille ulterius

alterius ablegari potest, quoniam sunt partes plerumque extremae, in quas vasorum illic decurrentium furculi desinunt. Hanc doctrinam illustrat fervor musti, multo tartaro praegnantis, quod ebulliens nonnumquam ipsa, quibus continetur, vasorum dolia perrumpit, & viam sibi vi facit, per quam tumidos illos & indignantes quasi spiritus exhalare possit.

XV. DE TERMINO A QUO anxie magis quam vere à nonnullis disputatur. Hic à capite mali caput arcessit: à liene alius: tertius ab hepate, &c. Suam cuique Helenam relinquo. Ego non alium Terminum à quo agnosco, quam Vasa totius corporis, ut ex precedentibus patet. Quae etiam sunt VIIAE, per quas serum ad articulos movetur. Potissimum tamen per arterias fit ille influxus: per illas enim sanguis cum sero ad habitum corporis pellitur: per venas autem ab externis partibus ad cor redit, quod indicant valvulae illae venarum nuper inventae, quae versus cor sunt apertae, versus habitum corporis clausae, ne sanguis ad illum remeare possit.

XVI. TERMINUS AD QUEM sunt articuli. Sed ut hoc omnium consensu concentuque firmatum est, ita illud minime, in quem nempe locum articulorum depluat inimicus ille imber. Quidam in cavitatem articulorum illum inlabi putant: Alii illum circa ligamenta & tendines consistere pertinaciter adserunt. Hae duae sententiae, licet prima fronte adversis frontibus videatur concurrere, amice jungi possunt. Nam tenuis & fluxilis sicut aqua sese per ligamentorum sinuosos flexus facile in ipsa articulorum penetralia insinuare potest, sicut quoque semper aquam in articulorum cavitate ad facilitem motum referre est: feces vere ejus tartareae, ob crassitiam ab aditu prohibita, circa ligamenta & tendines consistere coguntur. Tosos enim coagulatos, non ex cavitate articulorum, sed potius circa illorum ligamenta & tendines eximi, experientia testis est.

XVII. Causa autem, quare despumans ille humor in articulos se effundat, ex conformatione illorum, non debilitate, quaerenda est. Massa sanguinea primum in corde, tamquam caloris officina, effervesce incipit, & ex illo in aortam arteriam prorumpit, & sic quaquaversum diditur. Quum autem ex majoribus vasis, neque per *Δγαμίδιον* exsudare, neque per *ἀνασφύκτιον* exire & exsilire possit, in minora vasa effunditur, & sic sensim ad externas partes, quales sunt articuli, pervenit, qui coguntur ingratum illum hospitem (hostem potius) excipere, quoniam ultimae vasorum propagines in illos terminantur & desinunt, & quum notabilis ibi occurrat cavitas, humor effusus ibi haeret, neque ulterius transmitti potest. In reliquis autem partibus externis, quamvis & in illas vasorum ramuli desinant, ideo non tamen hospitatur humor, quia non est ibi cavitas, sicut circa articulos, ideoque si effundatur, statim iterum in vasa revertitur. In pedum autem articulos ideo frequenter admodum intruit serum, quoniam, prater dictas etiam causas, naturalem *καταρροίαν* ad partes inferiores habet, ita ut plerumque etiam omnium articulorum in toto corpore relictissimum, hallucem, seu pollicem pedis, primum invadat.

XVIII. Postquam fluxionis requisita vidimus, restat, ut reliquarum cau-

sarum tractationem suscipiamus. Duplicem supra fecimus causam internam, Continentem unam, Antecedentem alteram. De Continente jam egimus, ideo mentem & stilum ad Antecedentem convertimus.

X I X. Antecedens morbi hujus causa est, quicquid ad adparatum feri in corpore redundantis facit. Serum autem redundat in corpore, vel quando nimis copiose generatur, vel non satis copiose evacuatur.

X X. Generatur serum, quoad aquam, ex cibis aquosis & humidis: quoad tartarum, ex cibis multo sale & fecibus praeclatis. Inde patet, quod duplicem noxam Arthritica vinum inferat. nam aqueo humore, feri aquositatem: Tartaro suo (quod in aliis magis vel minus, pro soli ingenio, est copiosum) feces tartareas adauget. Ideo videmus, illis in locis, ubi vini proventus & potus frequens est, Podagram quasi endemicam esse: quae fere exsulat in locis Septentrionalibus, ubi vini nullus proventus, potus vero ejus non adeo frequens est, ita ut ex millenis vix unum Podagra adfligi videas. Et damnum ejus ex remedio patet: nam produnt historiae, multos sola vini abstinentia ab Arthritide liberatos fuisse, quos selectiorum remedium potentia curare non poterat.

X X I. Non evacuatur serum, quando meatus & via, illi evacuando dicatae, suppressae sunt; ut quando transpiratio insensibilis est prohibita, nihil per sudores discutitur, praecipue ubi nihil vel parum feri per vias urinarias, tamquam maxime ordinarias, evacuatur: tunc enim tartarum illud laeto proventus in corpore succrescit, quia neque in partium alimentum, ut sanguis, converti: neque per αἵματος ἀπορρῶν, ut aquea feri pars, ob fixitatem discuti: neque alias ex vasis, nisi aquosi feri vehiculo, educi potest. Inde tunc sensim fermentum sanguinis tartareum conflat, quod postea plerisque cibis in sui naturam convertit. Huc facit adsidium ocium, exercitiorum intermissio, suppressiones haemorrhoidum, menstruorum, &c.

X X I I. Absolutio internis, externa Procatartica superest. Hujus nomen meretur, quicquid ἀφορμὴ sanguinis ebullitioni praebet. Ut sunt anni statuta tempora, praecipue ver & autumnus: metus tum animi, ut ira, timor, &c. tum corporis, ut nimium exercitium, praecipue Venerium. ideoque Venus mater Podagrae in vulgato disticho audit, quod exstat in Anthologia Graecorum Epigrammatum.

X X I I I. Hic nunc causarum fundamentis positus tale superstruimus aedificium.

Arthritis est dolor partium sensibilium circa articulos, per intervalla recurrens, si feri ex vasis adfluxu excitatus.

X X I V. Iam lege ordinis ad signa & curationem transcendendum esset; verum quum signa etiam Tyronibus cognita sint facillima, Curatio autem vel ipsis Medicinae Veteranis sit difficillima: nolumus in illis cartam, aut in hac operam perdere, ne utriusque ludibrium debeamus. Et heic esto

F I N I S.